

Tvl 2026/7

De curator en data Praktijktips voor het verwerken van digitale data in faillissement

Mr. L.C.H.J. Hox, datum 19-01-2026

Datum	19-01-2026
Auteur	Mr. L.C.H.J. Hox ^[1]
JCDI	JCDI:BSD43544:1
Vakgebied(en)	Insolventierecht / Algemeen

De faillissementscurator treft steeds meer digitale data aan in de boedel. Gedurende het faillissement zal de curator keuzes moeten maken over het veiligstellen, filteren, doorzoeken, bewaren en verwijderen van data. Bij al die verwerkingen dient de curator zich te houden aan privacyregels en dient hij keuzes te maken die uitvoerbaar zijn in de weerbarstige faillissementspraktijk. In dit artikel formuleert de auteur diverse praktijktips voor curatoren hoe om te gaan met data.

1. Inleiding

1.1

De hoeveelheid data in de wereld groeit explosief: van circa 2 zettabytes in 2010 naar circa 182 zettabytes in 2025.^[2] Faillissementscuratoren opereren niet in een vacuüm. De veranderingen van de maatschappij en het bedrijfsleven komen uiteindelijk ook op het bordje van curatoren te liggen. Curatoren zullen iets moeten met deze tsunami aan data, maar dan wel op basis van een wet die deels afkomstig is uit de 19de eeuw.

1.2

In dit artikel formuleer ik op de praktijk gerichte '*tips and tricks*' hoe curatoren met data kunnen omgaan. Het artikel bespreekt eerst het juridische kader waarbinnen de curator moet opereren (§ 2). Vervolgens bespreekt het artikel de mogelijkheden en praktische bij de verschillende vormen van verwerkingen die kunnen plaatsvinden met de data van failliet: veiligstellen (§ 3), filteren (§ 4), doorzoeken (§ 5), bewaren (§ 6) en verwijderen (§ 7) van digitale data in faillissement.

2. De invloed van privacyregels op de faillissementspraktijk

2.1

De Algemene Verordening Gegevensbescherming^[3] ("AVG") is de bron voor alle (nationale) privacyregels in de Europese Unie.^[4] Nederlandse curatoren hebben zich dus te houden aan de AVG.^[5] Het is zodoende noodzakelijk om eerst stil te staan bij de AVG. De regels uit de AVG richten zich primair tot diegenen die persoonsgegevens verwerken: dit zijn de verwerkingsverantwoordelijken en de verwerkers. De curator kwalificeert vanaf de faillietverklaring als de verwerkingsverantwoordelijke. De Autoriteit Persoonsgegevens ("AP") heeft dit bevestigd in een brief aan INSOLAD (de "Brief").^[6] De verwerkingsverantwoordelijke is degene die het doel van en de middelen voor de verwerking van persoonsgegevens vaststelt.^[7]

2.2

Een verwerker verwerkt persoonsgegevens in opdracht van de verwerkingsverantwoordelijke.^[8] De ICT-dienstverlener die door de curator wordt ingeschakeld om de digitale administratie veilig te stellen is bijvoorbeeld zo'n verwerker. De curator als verwerkingsverantwoordelijke is verplicht om een betrouwbare verwerker in te schakelen. De verwerker dient, net zoals de verwerkingsverantwoordelijke, zich te houden aan de AVG. De verwerkingsverantwoordelijke dient ook een verwerkingsovereenkomst te sluiten met de verwerker.

2.3

Het verwerken van persoonsgegevens is bewust een zeer ruim begrip.^[9] De volgende begrippen vallen allemaal onder de AVG: verzamelen, vastleggen, ordenen, opslaan, wijzigen, opvragen, raadplegen, gebruiken, doorzenden, verspreiden, beschikbaar stellen, met elkaar in verband brengen, afschermen en wissen. In een verwerkingsregister moet de verwerkingsverantwoordelijke de verschillende verwerkingen van persoonsgegevens bijhouden.^[10] Meer concreet moet de curator in het verwerkingsregister onder meer bijhouden wie welke data verwerkt en waarom. Het zal voor curatoren, zeker in het geval van een lege of beperkte boedel, niet eenvoudig zijn om (volledig) aan dit voorschrift te voldoen.

2.4

Persoonsgegevens omvat alle informatie die naar een persoon te herleiden is.^[11] Bij het veiligstellen van de administratie, met daarin bijvoorbeeld klantenbestanden, en zeker ook bij het veiligstellen van e-mailboxen neemt de curator dus altijd veel verschillende soorten persoonsgegevens onder zich.

2.5

De curator zal zich bij iedere verwerking steeds moeten houden aan de beginselen^[12] van het gegevensbeschermingsrecht en voor iedere verwerking dient er een grondslag^[13] te zijn. Het feit dat de curator is belast met het beheer en vereffenen van de boedel (art. 68 Fw), maakt dat de curator een taak uitoefent in het algemeen belang (één van de AVG grondslagen). De curator kan de voor die taak noodzakelijke gegevensverwerkingen uitvoeren, maar het is niet altijd (vooraf) duidelijk of voldaan is aan deze grondslag.^[14] Voor het veiligstellen van de administratie bestaat met art. 92 Fw in ieder geval expliciet een wettelijke grondslag (een andere AVG grondslag).

3. Veiligstellen van data

3.1

In de beginfase van het faillissement houdt de curator zich onder meer bezig met het veiligstellen van de administratie en de data van failliet. Art. 92 Fw bepaalt (onderstrepingen door auteur): “*De curator zorgt, dadelijk na de aanvaarding zijner betrekking, door alle nodige en gepaste middelen voor de bewaring des boedels. Hij neemt onmiddellijk de bescheiden en andere gegevensdragers, gelden, kleinodiën, effecten en andere papieren van waarde tegen ontvangstbewijs onder zich. [...]*” Dit artikel vormt de wettelijke grondslag voor de curator om de administratie onder zich te nemen. Vroeger kon de curator - in beginsel - volstaan met het onmiddellijk bewaren van de fysieke administratie c.q. bescheiden. Sinds 8 november 1993^[15] is dat niet langer het geval. Per die datum zijn de woorden “*en andere gegevensdragers*” toegevoegd.

3.2

In de administratie van failliet zitten bijna altijd persoonsgegevens. Het veiligstellen van de administratie is dan een verwerking, die moet worden opgenomen in het verwerkingsregister. De curator zal bij het veiligstellen van de administratie een voldoende kundig persoon moeten inschakelen. Indien dat een externe ICT-dienstverlener is, zal daarmee een verwerkingsovereenkomst moeten worden aangegaan.

3.3

Het verdient de aanbeveling om eerst een zo volledig mogelijke beschrijving te maken van welke data zijn aangetroffen bij failliet, waar deze zijn opgeslagen en op welke wijze.^[16] Het opstellen van een beschrijving van veilig te stellen data dwingt de curator ook om na te denken welke data wel en niet worden veiliggesteld. De data die niet worden veiliggesteld dienen adequaat te worden gewist. Om latere discussies met de bestuurder van failliet te voorkomen is het raadzaam om hem te betrekken bij dit proces.

3.4

De hiervoor beschreven aanpak botst strikt genomen wel met woord “*onmiddellijk*” uit art. 92 Fw. Ik vermoed dat de wetgever in 1993 onvoldoende heeft stilgestaan bij de toekomstige omvang en complexiteit van digitale administraties alsmede de (Europese) ontwikkelingen in het privacyrecht, waardoor het in veel gevallen onmogelijk is om de digitale administratie onmiddellijk veilig te stellen. De curator zal in ieder geval voldoende voortvarend moeten handelen.

3.5

Een goede ICT-dienstverlener zal, bij het veiligstellen van de data, uiteraard ook controleren voor de curator of bepaalde data zijn verwijderd voorafgaand aan het faillissement en, zo nodig, deze data terughalen. Als de administratie is opgeslagen in de ‘cloud’ (wat nu de hoofdregel is), dan zal de curator er op bedacht moeten zijn dat, in het geval de rekening niet is betaald en de data niet tijdig zijn veiliggesteld, het risico ontstaat dat data permanent verloren gaan door overschrijving met andere data.

3.6

Voorts is het van belang om helder te hebben dat het begrip administratie een containerbegrip is. Wat daar nu precies allemaal onder valt, is afhankelijk van de omstandigheden van het geval.^[17] Dat de jaarrekeningen en de grootboekadministratie behoren tot de administratie van failliet zal niemand verbazen. Een bestuurder van een failliete varkensboerderij zal ongetwijfeld ook wel begrijpen dat de mestadministratie daartoe behoort. Net zoals het bestuur van een failliet transportbedrijf dat zal begrijpen voor de rittenadministratie. Maar ook de e-

mailboxen van het bestuur en de (belangrijkste) werknemers behoren tot de administratie. Vaak tref je daarin contracten of andersoortige afspraken met klanten aan, die ook behoren tot de administratie en noodzakelijk zijn om de vermogenstoestand van de failliet te kennen.

3.7

Dat de curator e-mailboxen mag veiligstellen is reeds in de rechtspraak uitgemaakt. Ik verwijs bijvoorbeeld naar een uitspraak van het hof 's Gravenhage: “14 [...] *Onder die administratie dient ook de e-mailcorrespondentie van de failliet begrepen te worden; wanneer e-mailcorrespondentie wordt gevoerd met behulp van de e-mailadressen van een failliet dient deze in beginsel dan ook tot de administratie van de failliet gerekend te worden. Voor zover met de grief wordt betoogd, dat de rechter bij zijn oordeel over de wijze waarop de curator zijn uit art. 92 Fw voortvloeiende recht tot afgifte van de administratie uitoefent, gehouden zou zijn het belang van de bestuurder van de failliet bij bescherming van diens privégegevens af te wegen tegen het belang van de boedel, berust de grief op een onjuiste rechtsopvatting.*”^[18]

3.8

De kosten voor het veiligstellen van de data komen voor rekening van de boedel. Het zijn algemene faillissementskosten die de curator in zijn hoedanigheid aangaat om te voldoen aan zijn taak zoals beschreven in art. 92 Fw en de verplichtingen zoals die volgen uit de AVG.^[19] Gelukkig zijn de meeste ICT-dienstverleners die vaker werken voor curatoren bereid om “*no boedel - no pay*”-afspraken te maken, zodat ook in die faillissementen de administratie kan worden veiliggesteld.

4. Filteren van data

4.1

Met het filteren van data wordt bedoeld het ontdoen van de data van databestanden die geen betrekking hebben op failliet. Data die evident niet van failliet zijn, dienen reeds in de veiligstelfase niet te worden gekopieerd. Dit valt immers buiten de scope van art. 92 Fw. Het komt echter geregeld voor dat, bewust of onbewust, meer informatie wordt veiliggesteld dan waarop de curator recht heeft. Het zijn deze databestanden die dan gefilterd dienen te worden uit de veiliggestelde data.

4.2

Een systematiek van filteren die in de praktijk vaak wordt gebruikt is de systematiek zoals beschreven in de Paradigit-uitspraken.^[20] De Paradigit-casus is als volgt samen te vatten. Het Paradigit-concern bestond uit een aantal vennootschappen, waarvan slechts een deel failliet was. De bestuurders van de verschillende vennootschappen gebruikten één e-mailadres en hadden één inbox. In die inbox zat informatie van de verschillende bedrijven, failliet en niet-failliet, maar ook privécommunicatie.

4.3

De filtering in die casus werd als volgt aangepakt. Allereerst werd een forensische kopie gemaakt van de gehele ICT-omgeving, hierna te noemen Dataset A. Dataset A bevatte zowel informatie die curatoren wel mochten inzien als informatie die curatoren niet mochten inzien. Vervolgens werd afgesproken dat Dataset A

zou worden bewaard door de ICT-dienstverlener totdat partijen overeenstemming hadden bereikt over een filterprotocol. Naast Dataset A werd er ook een Dataset B gemaakt. In Dataset B zaten alle bestanden waarop curatoren evident wel recht hadden. Dataset B werd dan ook direct vrijgegeven aan curatoren, zodat ze hiermee aan de slag konden.

4.4

Hoe werkt nu dat filteren van data? Het filteren kan op hoofdlijnen op twee manieren worden gedaan, namelijk door in- en uitsluiting. Zowel met in- als uitsluiting worden de veiliggestelde data in omvang beperkt. Uitsluiting betekent dat op de veiliggestelde data zoektermen worden losgelaten en dat de aangetroffen bestanden die voldoen aan de zoektermen worden verwijderd voor vrijgave van de data. Insluiting betekent dat op de data zoektermen worden toegepast, waarna alleen de gevonden bestanden aan de vrij te geven data worden toegevoegd. In- en uitsluiting kunnen worden gecombineerd.

4.5

Uit de Paradigit-casus, in combinatie met diverse andere uitspraken, zijn de volgende lessen te trekken wat betreft het veiligstellen en filteren van data. Een curator heeft, gezien het bepaalde in art. 92 Fw, al snel het recht om veel (nagenoeg alle) databestanden veilig te stellen die een link hebben met failliet, of die nu staan op datadragers van failliet of derden. De curator mag dat dus ook als de kans bestaat dat data zijn vermengd met andere data waarop de curator geen recht heeft, zoals data van niet-failliete bedrijven of privé data. Indien vermengingsproblematiek speelt, is het aan de bestuurder (of een derde) om daarover tijdig te “piepen”. Het “piepen” heeft dan, in de regel, niet tot gevolg dat de curator niet mag veiligstellen, maar wel dat hij niet in alle data inzage mag nemen.

4.6

Ziet de vermenging van data alleen op bedrijfsdata van failliete en niet-failliete bedrijven, dan staat de curator in zijn recht om zelf te filteren. Zijn er ook privédata vermengd dan is de hoofdregel dat de curator niet filtert maar een derde. De curator kan verlangen dat de bestuurder een deel van de kosten betaalt, in de regel 50%.^[21] De curator zal moeten afwegen of (gedeeltelijk) kostenverhaal opweegt tegen de tijd die is gemoeid met het gesprek over kostenverhaal. Speelt de filteringsdiscussie, dan handelt een curator verstandig door die discussie klein te maken. De curator zoekt het overleg op met de bestuurder, om zoveel mogelijk op basis van consensus afspraken te maken over welke data wel echt betrekking hebben op failliet en zonder meer kunnen worden vrijgegeven (Dataset B). Het overige wordt dan in bewaring gegeven bij een derde om te worden gefilterd. Indien de curator reeds wordt gehinderd in zijn taak om de data veilig te stellen, dan is een kort geding wel de aangewezen route en dan zal de curator snel gelijk krijgen. De curator moet dan uiteraard niet vergeten om in de dagvaarding duidelijk op te nemen welke derde de data gaat veiligstellen en bewaren.^[22]

4.7

Ook in de daaropvolgende filteringsdiscussie is het verstandig om, zolang dat redelijkerwijs mogelijk is, te werken op basis van consensus. Naar mijn mening kan de curator bij het maken van filterafspraken in eerste instantie redelijk meegaand zijn, zolang Dataset A maar op een veilige plek wordt bewaard. Mocht later namelijk blijken dat er wel aanleiding bestaat om anders te filteren, dan kan Dataset A gewoon opnieuw worden gefilterd en zo nodig, nadat daarover een procedure is gevoerd. Het direct voeren van een procedure over de wijze van filteren is mijns inziens vaak niet efficiënt en effectief.

4.8

Tot slot is er naar mijn mening één filter die de curator - in beginsel - altijd en uit eigen beweging dient toe te passen. De curator dient de correspondentie van en aan verschoningsgerechtigde personen, zoals advocaten, te filteren uit de veiliggestelde administratie. Een curator heeft, bijzondere situaties daargelaten, geen recht op inzage in die stukken en, als de curator ook advocaat is, loopt hij het risico om klachtwaardig te handelen.^[23]

5. Doorzoeken van data

5.1

Vervolgens kunnen de data worden doorzocht. Het doorzoeken van data kan op veel verschillende manieren. Het is mogelijk om in een Windows-verkenner omgeving, in meer of mindere mate, willekeurig op mapjes te klikken en databestanden te gaan lezen. Dit is nog wel te doen als de veiliggestelde data (relatief) beperkt van omvang zijn en de verschillende bestanden (redelijk) gestructureerd zijn opgeslagen. Zodra de veiliggestelde data in omvang toenemen en/of de data minder goed zijn gestructureerd, dan is het vaak nodig om de data door middel van forensische software te onderzoeken.

5.2

Voordat de data kunnen worden onderzocht met dergelijke software is het noodzakelijk dat de data worden geïndexeerd. Indexeren is het proces waarbij de veiliggestelde data voor de zoeksoftware op een zodanige manier worden georganiseerd dat de database sneller en beter kan worden doorzocht. In het indexeringsproces worden (meestal) niet doorzoekbare bestanden doorzoekbaar gemaakt door middel van OCR.^[24] Tekens worden door de software herkend en dus doorzoekbaar gemaakt. Zo worden bijvoorbeeld PDF-bestanden, die soms niet doorzoekbaar zijn, toch doorzoekbaar gemaakt voor de software.

5.3

Het daadwerkelijke doorzoeken van de data kan op twee manieren worden gedaan. Dit kan worden gedaan door '*key word searches*', al dan niet op basis van een standaardlijst, en door middel van AI.

5.4

Bij '*key word searches*' worden bepaalde zoektermen, per stuk of op basis van een standaardlijst, op de dataset losgelaten. Op basis van de zoektermen komen bestanden naar voren of niet. Zijn er relevante bestanden gevonden, dan is het zinvol om deze te '*taggen*', zodat deze later zijn terug te vinden. Via de software is het vervolgens mogelijk om te zien wie de auteur is van het document, wanneer dat is opgesteld en waar dat was opgeslagen in de ICT-omgeving van failliet. Het is voorts relatief eenvoudig om het document in de context van een tijdslijn te plaatsen en te bezien in welk netwerk van personen dit bestand is verstuurd.

5.5

Het is bij '*key word searches*' altijd zinvol om goed na te denken over de toelaatbare standaarddeviatie van letters. De toelaatbare standaarddeviatie zorgt ervoor dat schrijffouten ook worden gevonden door middel van '*key word searches*', het woord faillissement of pauliana wordt namelijk nogal eens fout geschreven. Met een

standaarddeviatie van 1 wordt naast faillissement bijvoorbeeld ook “*faillissement*” gevonden. Een te grote standaarddeviatie maakt de zoekresultaten uiteraard weer onbruikbaar.

5.6

Het doorzoeken van grote hoeveelheden data kan intussen ook door middel van ‘*artificial intelligence*’ (“AI”). De verschillende aanbieders van forensische software implementeren dit intussen in hun producten. Een AI-tool kan door middel van een zogenaamde ‘*prompt*’, een (zoek)opdracht, alle overeenkomsten tussen X en Y verzamelen. De tool kan met nieuwe ‘*prompts*’ worden opgedragen om de bestanden te vergelijken met andere contracten, zodat kan worden gezien of aan Y bijvoorbeeld gunstigere voorwaarden zijn toegekend.

5.7

AI komt met name tot zijn recht bij zeer grote hoeveelheden data waarin een patroon dient te worden herkend. De tool kan worden getraind om dit patroon te herkennen. Een onderzoeker dient bij het toepassen van AI uiteraard wel bedacht te zijn op hallucinaties, waarbij de AI zelf de zoekresultaten fabriceert. De onderzoeker zal resultaten van AI moeten controleren, onder meer door zelf de resultaten te relateren aan bronnen.

5.8

Of nu wordt gezocht met (standaard) key word searches of AI, uiteindelijk bepaalt de kwaliteit van de onderzoeker wat daadwerkelijk is te achterhalen uit data. De onderzoeker zal, met specifieke (dossier-)kennis en kunde, namelijk verschillende digitale en niet-digitale informatie aan elkaar moeten koppelen. Een voorbeeld uit de praktijk illustreert dit punt het beste.

5.9

In het faillissement van een onderneming die diverse schoonheidssalons exploiteerde werden behandelmachines gebruikt. In de maanden voor het faillissement zijn veel nieuwe machines gekocht. Kort na aanvang van het faillissement zijn de behandelmachines fysiek geteld. Uit de telling volgt dat er nog 150 behandelmachines aanwezig waren. Controle van de verschillende aankoopfacturen leerde evenwel dat 300 behandelmachines zijn besteld, een onverklaarbare mismatch.

5.10

Allereerst viel het op dat nagenoeg alle facturen waren opgemaakt in PDF. Slechts twee facturen waren opgemaakt in JPEG (een plaatje). Die laatste facturen lieten aankopen zien van behandelmachines, maar bij navraag bij de opsteller van de factuur bleken ze nagemaaakt. Op de oorspronkelijke facturen stonden geen behandelmachines maar auto's. Dat waren allemaal auto's die in het RDW-register op naam stonden geregistreerd van de bestuurder van de vennootschappen. Een belangrijk deel van de mismatch was hiermee verklaard.

5.11

De bestuurder werd in het kader van hoor en wederhoor geconfronteerd met deze bevinding. De bestuurder zweeg echter, en werd in faillissementsgijzeling genomen. Vervolgens werd de telefoon van de bestuurder gekopieerd en digitaal onderzocht. In de hedendaagse digitale wereld worden ook zaken gedaan via de

telefoon en (bijvoorbeeld) via WhatsApp. Zo werden de behandelmachines in voornoemde casus door de bestuurder via WhatsApp besteld. Het kopiëren van telefoons en het doorzoeken daarvan is technisch mogelijk en niet bijzonder ingewikkeld. De juridische argumenten waarom de curator dit mag doen zijn ook min of meer vergelijkbaar met de juridische argumenten waarom de inbox van een bestuurder mag worden gekopieerd en doorzocht.

5.12

Uit het onderzoek naar het WhatsApp-verkeer bleek ook dat de bestuurder opdracht had gegeven aan een oud-werknemer om vlak voor het faillissement behandelmachines extern op te slaan. De oud-werknemer werd vervolgens bevraagd en heeft verklaard waar de ontbrekende behandelmachines waren opgeslagen.

5.13

Aan de curator en de onderzoeker geef ik nog enkele tips mee.

5.14

Dat iets technisch mogelijk is, wil nog niet zeggen dat de curator dit ook steevast moet doen. Het kopiëren van een telefoon, ook al is dat een zakelijke telefoon, is zeer ingrijpend en wordt als een grote inbreuk op de privacy ervaren. De curator zal terughoudend moeten zijn bij het inzetten van dit middel en zal daarbij steeds de proportionaliteit en de subsidiariteit in acht moeten nemen.

5.15

Het is van belang dat dataonderzoek, net als ieder onderzoek, reproduceerbaar en verifieerbaar is. Noteer dus op welke wijze is gezocht, op welke zoektermen en wat wel als relevant is aangemerkt en wat niet. Let op, de AVG verplicht de curator hiertoe ook. Het doorzoeken van data is immers een verwerking, die dient te worden genoteerd in het verwerkingsregister. Daarnaast zorgt deze handelswijze ervoor dat, in het geval van een geschil, de verwerende partij dit onderzoek kan reproduceren en verifiëren. De verwerende partij kan dan bijvoorbeeld beoordelen of er niet aan '*cherry picking*' is gedaan door de onderzoeker. Een curator die serieus werk maakt van hoor en wederhoor zou de wederpartij ook in de gelegenheid moeten stellen om deze verificatie en/of dit tegenonderzoek te laten uitvoeren op de veiliggestelde data.

6. Inzage in data

6.1

De curator die de data heeft veiliggesteld wordt met enige regelmaat benaderd met verzoeken om inzage te krijgen in veiliggestelde data. Ik bespreek de verzoeken van (1.) de bestuurder, (2.) schuldeisers, (3.) een doorstarter, (4.) een pandhouder en (5.) andere betrokkenen (waaronder werknemers) in de zin van de AVG.

6.2

De bestuurder van failliet is op grond van art. 105 Fw gehouden om (gevraagd en ongevraagd) de noodzakelijke inlichtingen te verschaffen aan de curator. Een bestuurder kan zich op het standpunt stellen dat hij toegang nodig heeft tot de veiliggestelde administratie om de vragen te kunnen beantwoorden. Dat is een gerechtvaardigde reactie en naar mijn mening dient de curator dit te faciliteren. Dit geldt wat mij betreft helemaal als de vragen worden gesteld in de context van het oorzaken- en/of rechtmatigheidsonderzoek.^[25] Het geven van inzage in de veiliggestelde administratie geschiedt in het kader van de *equality of arms*, een fundamenteel beginsel van behoorlijk onderzoek.^[26]

6.3

De vraag is gerechtvaardigd of het niet verstandig is om altijd, met uitzondering van evidente fraudefaillissementen, een kopie van de veiliggestelde digitale administratie aan de bestuurder te verstrekken. Ik zou menen dat dit toelaatbaar is. Niet alleen wordt de bestuurder op die manier direct en volledig in staat gesteld om te voldoen aan zijn inlichtingenplicht, maar kan er daarnaast aan het einde van het faillissement ook geen discussie ontstaan over teruggave van de administratie. De Faillissementswet verplicht de curator niet om de (digitale) administratie exclusief onder zich te nemen. Het is wel verstandig als curator om met de bestuurder een verwerkingsovereenkomst te sluiten.

6.4

Verzoeken van schuldeisers zijn onder te verdelen in twee subcategorieën. De eerste categorie betreft de schuldeisers die de vordering op failliet willen vaststellen en daarvoor inzage nodig hebben in de administratie van failliet. De andere categorie betreft de schuldeisers die een vordering pretenderen op een derde, meestal een pretense Beklamel-vordering op de bestuurder van failliet.

6.5

De eerste groep schuldeisers kan inzage verlangen op grond van art 3:15j, aanhef, en d BW. Voor een beroep op dit artikel is een rechtstreeks en voldoende belang nodig.^[27] Hiervan is sprake indien de schuldeiser inzage in de boekhouding van de failliet nodig heeft om zijn rechtsbetrekking met de failliet vast te stellen. Wordt inzage verlangd met het oog op een mogelijke procedure tegen een derde, zoals de bestuurder, dan is geen sprake van een rechtstreeks en voldoende belang in de zin van art. 3:15j, aanhef, en d BW.^[28] De tweede groep schuldeisers zal een beroep moeten doen op het inzagerecht uit Wetboek van Rechtsvordering.^[29]

6.6

De curator die door een schuldeiser wordt betrokken in een inzageprocedure op grond van art. 194 e.v. Rv kan naar mijn mening, mits hij de bestuurder tijdig heeft geïnformeerd over het instellen van die vordering, meestal gewoon verstek laten gaan. Materieel is hij immers niet de partij die belang heeft bij toe- of afwijzing van de inzagevordering; het is aan de bestuurder om zich daartegen te verweren. Dit is voor de bestuurder ook mogelijk, aangezien de bestuurder zich gewoon kan voegen aan de zijde van de curator die verstek laat gaan.^[30]

6.7

Een (potentiële) doorstarter zal ook regelmatig inzage verlangen in de data van failliet en in veel gevallen overdracht van de belangrijkste bedrijfsdata.^[31] De curator zal dit proces vaak willen faciliteren. De doorstarter zal immers bereid zijn om een hogere prijs te betalen als ook kan worden beschikt over de relevante

bedrijfsdata, zoals personeelsdossiers en klantenbestanden.

6.8

Het verlenen van inzage aan potentiële doorstarters in het kader van het biedproces, dient te worden beperkt tot het hoogstnoodzakelijke en pas na ondertekening van een geheimhoudingsbeding in lijn met de AVG. In voorkomende gevallen kan daarin een boetebepaling worden opgenomen. Het boetebeding wordt bij voorkeur zo geformuleerd dat zowel de curator als de uiteindelijke doorstarter daarop een beroep kunnen doen. Dit stelt de uiteindelijke doorstarter zelf in staat om eventuele inbreuken aan te pakken. De curator (die toch al geen belang heeft bij dat soort discussies) kan daar dan ook buiten blijven.

6.9

Het daadwerkelijk overdragen van klantdata of personeelsdossiers aan de doorstarter is uiteraard een verwerking waarvoor een grondslag noodzakelijk is. Voorzichtigheidsoverwegingen nopen mijns inziens gebruik te maken van de toestemmingsgrondslag.^[32]

6.10

Voor toestemming kan een '*opt-in*' en een '*opt-out*' proces worden opgetuigd. '*Opt-in*' betekent dat iemand vooraf toestemming geeft om opgenomen te worden in het bestand dat wordt overgedragen aan de doorstarter. De toestemming moet duidelijk worden gevraagd en vrijelijk worden gegeven. Bij '*opt-out*' wordt het tegenovergestelde proces gevolgd. Het datasubject wordt dan voorgehouden dat de data worden overgedragen, tenzij dit actief wordt geweigerd. Het verschil is wezenlijk. Bij een '*opt-out*' proces worden veel meer waardevolle klantdata behouden voor de doorstarter dan bij een '*opt-in*' proces. Het toepassen van het een of het andere proces kan de doorstart daarbij maken of breken.

6.11

De AP is in de Brief duidelijk over haar visie: "*De verkoop van persoonsgegevens kan uitsluitend plaatsvinden op basis van de voorafgaande toestemming van de betrokkene(n) conform artikel 7 AVG.*" De AP is van mening dat alleen de grondslag toestemming voldoende is en dat daarbij een '*opt-in*' proces moet worden gevolgd. Op dit standpunt van de AP is wel iets af te dingen, nu gebleken is dat de AP de AVG vaker nodeloos strikt uitlegt.^[33] Zou de curator toch besluiten om gebruik te maken van de grondslag noodzakelijk voor de behartiging van gerechtvaardigde belangen, dan zou de curator die keuze wel kunnen combineren met een '*opt-out*' proces. Daarmee wordt in ieder geval een optie geboden aan het datasubject om te voorkomen dat de data worden overgedragen.

6.12

Indien er geen doorstart plaatsvindt, maar alleen activa worden verkocht waaronder datadragers, dan ligt bij de curator de verantwoordelijkheid om de datadragers te (laten) wissen, zodat deze zijn ontdaan van persoonsgegevens. De AP is daarover duidelijk in de Brief. De INSOLAD-toetsingscommissie heeft de visie van de AP overgenomen naar aanleiding van een deels toegewezen toetsingsverzoek: "*Het is al vele jaren staande praktijk voor curatoren dat gegevensdragers van gegevens worden ontdaan alvorens deze worden verkocht in het kader van een activa-verkoop.*"^[34] Het niet voldoen aan deze plicht kan resulteren in een aanzienlijke boete, zoals intussen is gebleken uit een recente uitspraak van de Rechtbank Gelderland.^[35]

6.13

Ook de pandhouder heeft recht op inzage in een deel van de administratie. Uit Hamm q.q./ABN AMRO^[36] volgt dat de curator de pandhouder op diens verlangen alle informatie verstrekt aangaande (de debiteuren van) de verpande vorderingen waarover hij de beschikking heeft en die de pandhouder nodig heeft teneinde de in art. 3:246 lid 1 BW, tweede volzin, genoemde mededeling te doen en de inning van de betrokken vorderingen ter hand te nemen. Deze verplichting gaat dus verder dan alleen het verstrekken van een debiteurenlijst met bedragen en NAW-gegevens. In voorkomende gevallen zullen ook contracten, facturen en communicatie met de betreffende debiteuren worden gedeeld om vast te stellen wat de precieze vordering is. Het verstrekken van deze informatie kan naar mijn mening worden gedaan onder de grondslag dat dit noodzakelijk is om te voldoen aan een wettelijke verplichting. Dit ontslaat de curator overigens niet van de overige verplichtingen uit de AVG, bijvoorbeeld de verplichting van dataminimalisatie. Alleen de data die strikt noodzakelijk zijn voor de debiteurenincasso dienen te worden overgedragen.

6.14

Tot slot zijn er de betrokkenen in de zin van de AVG. Een betrokkene heeft recht op inzage in de van hem verwerkte persoonsgegevens.^[37] Ontvangt de curator zo'n verzoek dan zal hij daaraan onverwijld gehoor moeten geven en in ieder geval binnen een maand. De curator dient alle verwerkte persoonsgegevens in kopie te verstrekken en mag daarvoor geen kosten in rekening brengen. Het valt te bezien hoe de AP gaat reageren indien een curator niet voldoet aan deze verplichting en met name in de situatie dat er sprake is van een lege boedel. Op voorhand verwacht ik weinig mildheid van de AP en ik sluit niet uit dat die een dwangsom of boete gaat opleggen.^[38] Zou dat gebeuren, dan is de verbeurde dwangsom of boete naar mijn overtuiging te kwalificeren als boedelschuld.^[39]

7. Bewaren, verwijderen en teruggeven van data

7.1

Bij aanvang van het faillissement neemt de curator de administratie van failliet onder zich op grond van art. 92 Fw. Ik zou menen, hoewel dat niet expliciet volgt uit het artikel, dat art. 92 Fw tevens de grondslag vormt voor de curator om de administratie te bewaren gedurende het faillissement.

7.2

De curator is daarnaast ook gebonden aan de andere wettelijke bewaartermijnen. Deze termijn bedraagt meestal zeven jaar.^[40] Het aanvangsmoment van de bewaartermijnen is niet altijd duidelijk.^[41] Als de veiliggestelde data op één harde schijf worden opgeslagen (wat in de praktijk vaak het geval is), dan bevat deze documenten, waarvoor allemaal andere bewaartermijnen gelden die op verschillende momenten aanvangen en eindigen. Het is geen sinecure om die bewaartermijnen goed te bewaken.

7.3

Eindigt het faillissement, dan komt de vraag op wat de curator moet doen met de (nog) bewaarde administratie van failliet.^[42] In de regel zal failliet bij het einde van het faillissement door ontbinding ophouden te bestaan. De curator is dan verplicht om de administratie af te geven aan de bewaarder zoals die volgt uit de statuten.

Dit volgt impliciet uit art. 193 lid 3 Fw. Zie in dat kader de uitspraak van het hof inzake H'lem Afbouw.^[43] Een curator kan, zou de curator dat al willen, op grond van art. 2:24 lid 2 BW door de kantonrechter als bewaarder worden aangewezen, maar alleen indien een bewaarder ontbreekt en de laatste vereffenaar, niet zijnde de curator, niet bereid is te bewaren. De curator dient er bedacht op te zijn dat de afgifteplicht uit art. 193 lid 3 Fw een regel is in de zin van HR Prakke/Gips.^[44] Het niet voldoen aan die regel kan tot gevolg hebben dat de curator pro se aansprakelijk is. Dit leert het vervolg van de H'lem Afbouw casus ons, waarin de oud curator zich overigens in twee instanties succesvol heeft verweerd.^[45]

7.4

De Faillissementswet gaat uit van de situatie dat de volledige administratie wordt teruggegeven, zonder achterhouding van delen van de administratie. Het betreft naar mijn mening dus ook de afgifte van de digitale administratie. De AP heeft een genuanceerdere kijk op die materie.

7.5

De AP maakt duidelijk dat de curator, die tot het moment van afwikkeling van het faillissement verwerkingsverantwoordelijke is, inzichtelijk moet hebben welke persoonsgegevens op het moment van ontbinding nog aanwezig zijn, wat er moet worden gedaan met de achtergebleven persoonsgegevens en wie daarvoor na de afwikkeling verantwoordelijk is. De verwerkingsverantwoordelijke dient ervoor te zorgen dat alle persoonsgegevens onomkeerbaar worden vernietigd indien de verwerking van de persoonsgegevens niet meer noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij zijn verzameld en verder verwerkt.

7.6

Ook bij het vernietigen van data dient zorgvuldig te worden omgesprongen met persoonsgegevens. Vooraf dient te worden nagedacht hoe iets wordt verwijderd en of die verwijdering voldoende permanent is. Hoe gevoeliger de data zijn, hoe hoger de eisen aan de wijze van vernietiging worden gesteld. Bij zeer gevoelige data kan worden gekozen voor gecertificeerde vernietiging waarbij de vernietiger garandeert dat de data permanent zijn vernietigd. In veel gevallen wil dat overigens zeggen dat de datadragers permanent en volledig worden vernietigd. De kosten voor vernietiging kunnen uiteraard door de curator worden aangegaan en ten laste van de boedel worden gebracht, nu ook deze kosten worden gemaakt om te voldoen aan een wettelijke plicht.

8. Afronding

8.1

Ter afronding vat ik mijn praktijktips samen, die deels al voortvloeien uit de verplichting om een verwerkingsregister bij te houden. Deze tips mogen worden opgevat als een aanzet voor een professionele standaard hoe curatoren dienen om te gaan met data. Ik laat deze praktijktips voorafgaan door de volgende observatie. Het te allen tijde compliant zijn aan de AVG is voor curatoren geen sinecure en ik vind ook niet dat dat altijd kan worden verwacht van curatoren (en zeker niet van curatoren pro se). Het mag naar mijn mening wel van curatoren worden verwacht dat zij weten wat de regels zijn en dat zij hiernaar, in de gegeven omstandigheden,^[46] zo goed als mogelijk trachten te handelen.

Praktijktips

- Beschrijf binnen een redelijke termijn na aanstelling en in voldoende mate van detail de aangetroffen datadragers en data bij failliet. Toets dit bij de bestuurder.
- Maak voor het veiligstellen van de data een plan welke datadragers en data wel worden veiliggesteld en welke niet. Noteer ook de redenen waarom iets wel of niet wordt veiliggesteld. Toets dit bij de bestuurder.
- Documenteer goed welke bestanden daadwerkelijk zijn veiliggesteld en of dit overeenkomt met het plan zoals dat vooraf is geformuleerd. Deel dit met de bestuurder.
- Overweeg of een kopie van de veiliggestelde data c.q. administratie kan worden gedeeld met de bestuurder, maar pas nadat een verwerkingsovereenkomst is gesloten.
- Leg in voldoende mate van detail vast welke bewaartermijnen gelden voor de veiliggestelde data.
- Sla de veiliggestelde data op een zorgvuldige manier op en met voldoende beschermingsmaatregelen.
- Deel de data alleen met derden nadat is nagedacht over de AVG-grondslag. Deze grondslag dient altijd goed te worden vastgelegd in het verwerkingsregister.
- Documenteer in voldoende mate van detail welke data eventueel worden verwijderd en/of teruggegeven bij het einde van het faillissement.

Voetnoten

[1] Lodewijk Hox is advocaat, partner en curator bij Boels Zanders Advocaten te Eindhoven.

[2] Een zettabyte is 1 miljard terabytes en 1 terabyte is weer 1000 gigabyte. P. Taylor, *Volume of data/information created, captured, copied, and consumed worldwide from 2010 to 2023, with forecasts from 2024 to 2028*, Statista 21 november 2024. Geraadpleegd op 27 februari 2025 via <https://www.statista.com/statistics/871513/worldwide-data-created/>.

[3] Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (*PbEUL* 119/1).

[4] De AVG is op een aantal punten nog nationaal uitgewerkt in de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming van 25 mei 2018.

[5] Zie uitgebreid M.D. Reijneveld, *Gegevensbescherming in faillissement, Onderneming en Recht nr. 136*, Deventer: Wolters Kluwer 2022.

[6] AP, *Brief aan Insolad*, 6 januari 2020. Raadpleegbaar via: https://www.autoriteitpersoonsgegevens.nl/uploads/imported/brief_aan_insolad.pdf.

[7] Zie voor definitie van verwerkingsverantwoordelijke art. 4 lid 7 AVG.

[8] Zie voor definitie van verwerker art. 4 lid 8 AVG.

[9] Zie voor definitie van verwerking art. 4 lid 2 AVG.

- [10] Zie voor definitie van verwerkingsregister art. 30 AVG.
- [11] Zie voor definitie van persoonsgegevens art. 4 lid 1 AVG.
- [12] Zie art. 5 AVG. De beginselen zijn: rechtmatigheid; behoorlijkheid en transparantie; doelbinding; gegevensminimalisering; juistheid; opslagbeperking (c.q. dataminimalisatie); integriteit en vertrouwelijkheid.
- [13] Zie art. 6 AVG. De grondslagen zijn: toestemming (feitelijk de hoofdregel), noodzakelijkheid voor de uitvoering van een overeenkomst, noodzakelijkheid om te voldoen aan een wettelijke verplichting, noodzakelijkheid om vitale belangen te beschermen, noodzakelijkheid voor de vervulling van een taak van algemeen belang en noodzakelijkheid voor de behartiging van gerechtvaardigde belangen.
- [14] Hopelijk wordt de Faillissementswet nog zo aangepast dat uit de wet daadwerkelijk valt af te leiden welke gegevensverwerkingen noodzakelijk zijn voor curatoren voor de uitoefening van zijn taken. De Verzamelwet gegevensbescherming die voorziet in een nieuw artikel 68a Fw is nog niet aangenomen, zodat curatoren voorlopig nog zullen moeten navigeren in de mist. Zie Wijziging van de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming en enkele andere wetten in verband met het stroomlijnen en actualiseren van het gegevensbeschermingsrecht (Verzamelwet gegevensbescherming), [Kamerstukken II, 36 264](#).
- [15] Wijziging van het Burgerlijk Wetboek, het Wetboek van Koophandel en enige andere wetten ter zake van het voeren van een administratie, [Kamerstukken II, 23 024](#).
- [16] Het hebben van zo'n beschrijving is om verschillende redenen noodzakelijk. Denk daarbij aan de bestuurder die wordt aangesproken voor het niet volledig afgeven van de administratie, maar ook in relatie tot de doorstarter die afgifte vraagt van de administratie (zie bijvoorbeeld Rb. Noord-Holland 11 augustus 2025, ECLI:NL:RBNHO:2025:9031) of de AP die een boete oplegt aan de curator vanwege overtreding van de AVG (zie bijvoorbeeld Rb. Gelderland 7 augustus 2025, ECLI:NL:RBGEL:2025:6547).
- [17] Hoge Raad 10 oktober 2014, ECLI:NL:HR:2014:2932, *JOR 2014/327* m.nt. C.M. Harmsen (*FSM Europe*).
- [18] Gerechtshof 's-Gravenhage 11 maart 2014, ECLI:NL:GHDHA:2014:2206, *JOR 2014/218* m.nt. W.J.B. Van Nielen.
- [19] Tweede categorie boedelschulden zoals beschreven in *Koot Beheer/Tideman q.q.*; Hoge Raad 19 april 2013, ECLI:NL:HR:2013:BY6108, *JOR 2013/224* m.nt. G.A.J. Boekraad.
- [20] Voorzieningenrechter Rechtbank Oost-Brabant 28 september 2016, ECLI:NL:RBOBR:2016:5523, *I/VS Updates 2016/387*; J. Breeman (uitspraak in Paradigit kort geding). Rechtbank Oost-Brabant 10 juli 2019, ECLI:NL:RBOBR:2019:4091, *JOR 2019/289* m.nt. M.D. Reijneveld (*Paradigit bodemuitspraak*).
- [21] Zie r.o. 4.23 Paradigit bodemuitspraak.
- [22] Zie r.o. 4.7. van voorzieningenrechter Rechtbank Zeeland-West-Brabant 5 juli 2024, ECLI:NL:RBZWB:2024:5035, *JOR 2024/293* m.nt. L.C.H.J. Hox.
- [23] Hof van Discipline 's-Gravenhage 30 mei 2022, ECLI:NL:TAHVD:2022:105, *JOR 2022/275* m.nt. D.A.A.P. de Jong.
- [24] Optical Character Recognition.
- [25] Zie hiervoor ook paragraaf 2.5. L.C.J.H. Hox: 'Het oorzakenonderzoek in faillissement - Curator, are you seeing the bigger picture?', *TvI 2018/42*.
- [26] Zie in dat kader ook een uitspraak van de Rechtbank 's-Hertogenbosch 14 november 2012, ECLI:NL:RBSHE:2012:BY7562, *JOR 2013/68* m.nt. J. Ekelmans.
- [27] HR 21 januari 2005, ECLI:NL:HR:2005:AR3406, *JOR 2005/105* m.nt. R.J. Abendroth (*Jomed II*).

- [28] Zie daarover laatstelijk HR 8 april 2016, ECLI:NL:HR:2016:612, *NJ* 2016/221 (*Schmitz q.q./Aerts Europa*).
- [29] Idem HR 8 april 2016, ECLI:NL:HR:2016:612, *NJ* 2016/221 (*Schmitz q.q./Aerts Europa*). Voorheen was dit geregeld in art. 843a Rv, maar dit artikel is per 1 januari 2025 vervallen en vervangen door art. 194 t/m 195a Rv.
- [30] Gerechtshof Amsterdam 11 juni 2024, ECLI:NL:GHAMS:2024:2189, *JOR* 2024/242 m.nt. L.C.H.J. Hox. Ik verwijs daar naar Rechtbank Amsterdam 11 augustus 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:3969 bij welke zaak ik betrokken was.
- [31] Zie bijvoorbeeld Rb. Noord-Holland 11 augustus 2025, ECLI:NL:RBNHO:2025:9031 voor een geschil over de overdracht van de administratie.
- [32] Het gebruik van de grondslag noodzakelijk voor de behartiging van gerechtvaardigde belangen is niet helemaal uitgesloten, zeker niet na HvJ EU 4 oktober 2024, ECLI:EU:C:2024:857, *TvI* 2025/14 m.nt. F.C. van der Jagt-Vink (*Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond*).
- [33] Zie bijvoorbeeld HvJ EU 4 oktober 2024, ECLI:EU:C:2024:857, *TvI* 2025/14 m.nt. F.C. van der Jagt-Vink (*Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond*).
- [34] Uitspraak Toetsingscommissie INSOLAD 2021 - 5, *TvI* 2022/12 m.nt. M.D. Reijneveld.
- [35] Rb. Gelderland 7 augustus 2025, ECLI:NL:RBGEL:2025:6547.
- [36] HR 30 oktober 2009, ECLI:NL:HR:2009:BJ0861, *JOR* 2009/341 m.nt. W.J.M. van Andel (*Hamm q.q./ABN AMRO*).
- [37] Artikel 12 en artikel 15 lid 1 AVG. Werknemers kunnen op deze grond een beroep doen op het inzagerecht: Voorzieningenrechter Rechtbank Midden-Nederland 25 juli 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:3624, zie met name r.o. 4.12 en 4.13.
- [38] De (naar mijn weten) eerste aan een curator opgelegde boete voor een overtreding van de AVG is ook een feit. Zie Rb. Gelderland 7 augustus 2025, ECLI:NL:RBGEL:2025:6547.
- [39] Zie hierover ook: M.D. Reijneveld: 'Niet-naleving van de AVG: een risico voor boedel en curator?', *TvI* 2022/7.
- [40] De voor curatoren bekendste bewaartermijnen zijn die van art. 2:10 lid 3 BW, art. 3:15i lid 2 BW en art. 52 lid 4 AWR.
- [41] De grootboekadministratie van een bepaald jaar dient bijvoorbeeld te worden bewaard zeven jaar na de laatste boeking in die administratie. Terwijl de bewaartermijn van een bepaalde overeenkomst bijvoorbeeld pas start op het moment dat het document zijn werkelijke waarde heeft verloren, in beginsel dus pas nadat de overeenkomst is uitgewerkt.
- [42] Dat moet niet worden verward met de eigen boedeladministratie van de curator, die de curator ook na afwikkeling onder zich dient te houden.
- [43] Gerechtshof Amsterdam 10 december 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:4414, *JOR* 2020/125 m.nt. De Haan (beroep na H'Lem Afbouw kort geding).
- [44] HR 16 december 2011, ECLI:NL:HR:2011:BU4204, *JOR* 2012/65 m.nt. I Spinath (*Prakke/Gips*).
- [45] Gerechtshof Amsterdam 11 juni 2024, ECLI:NL:GHAMS:2024:2189, *JOR* 2024/242 m.nt. L.C.H.J. Hox (*H'lem Afbouw appel bodemzaak*).
- [46] Bijvoorbeeld een lege of beperkte boedel, de staat van de datahuishouding voorafgaand aan het

faillissement en/of mogelijk tegenwerkende andere actoren in het faillissement (zoals bestuurders, leveranciers van software en/of cloud platforms).